

## 3ο ΓΕΛ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ



Χειμερινό τετράμηνο 2012-2013

Project 5

*Το Θέατρο της... Δευτέρας*

Υπεύθυνη καθηγήτρια : Καραμπάση Μαρία

1<sup>η</sup> ομάδα «Το θέατρο της Δευτέρας – Στέλλα Βιολάντη»

Αντέμ Οζγκέ

Καπούλα Εύα

Καρύδη Σοφία

Κυριακού Ραφαέλα

2<sup>η</sup> ομάδα «Γρηγόριος Ξενόπουλος - Το μυστικό της Κοντέσσας Βαλέραινας»

Ζουμπούλογλου Δημήτρης

Παγουνάκη Αμαλία

Καρατσώλης Κομνηνός

Τζαμπατζίδου

Αναστασία

Λουκά Κατερίνα

Μπαξεβάνης Γεώργιος

Τζίμου Χρυσούλα

3<sup>η</sup> ομάδα «Κάρλο Γκολντόνι – Υπηρέτης δύο αφεντάδων»

Λεβεντοπούλου Ξένια

Μεμέτ Αχμέτ

Ρεσήτ Σεζέρ

Κωστανίδης Δημήτρης

Νικητίδου Μαρία

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

### ΕΙΣΑΓΩΓΗ

#### ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

σελ.

1.Η ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ «ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ».....	5
--	---

#### ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

##### *ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ*

1. ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	7
2. ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ.....	8
3. ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ.....	9
4. ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ.....	10
5. ΚΡΙΤΙΚΗ.....	11
6. ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ.....	12
7. «ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΝΤΕΣΣΑΣ ΒΑΛΕΡΑΙΝΑΣ».....	15
8. ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.....	16
9. ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ «ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΝΤΕΣΣΑΣ ΒΑΛΕΡΑΙΝΑΣ».....	17
10. ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ/ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΚΡΙΤΙΚΕΣ.....	19
11. ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ.....	22
12. ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ «ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ» .....	24
13. ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΗΘΟΠΟΙΟΥΣ.....	25

#### ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

##### *ΚΑΡΛΟ ΓΚΟΛΑΝΤΟΝΙ*

1. ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ .....	28
2. «ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΔΥΟ ΑΦΕΝΤΑΔΩΝ».....	32
3. ΚΟΜΕΝΤΙΑ ΝΤΕΛ ΑΡΤΕ.....	33
4. ΟΜΙΛΙΑ κ.ΚΟΥΤΗ.....	35

## Εισαγωγή

Στο φετινό μάθημα της ερευνητικής εργασίας επιλέξαμε να ασχοληθήκαμε με την ιστορική σειρά της Ερτ το Θέατρο της Δευτέρας, που έφερε το θέατρο μέσα σε κάθε ελληνικό σπίτι και με αφορμή αυτήν τη σειρά γνωρίσαμε δύο θεατρικούς συγγραφείς. Ο ένας είναι ο Γρηγόριος Ξενόπουλος, ο εισηγητής του αστικού δράματος στην Ελλάδα, του οποίου τα δύο έργα «Το μυστικό της Κοντέσσας Βαλέραινας» και η «Στέλλα Βιολάντη» συνδυάζονται με το μάθημα της Λογοτεχνίας. Ο δεύτερος είναι ο Κάρλο Γκολντόνι, κωμωδιογράφος του 18ου αιώνα. Ήταν αυτός που ανανέωσε την παλιά ιταλική αυτοσχεδιαστική κωμωδία, την *commedia del arte*. Το έργο του «Ο υπηρέτης δύο αφεντάδων» παρουσιάζεται και ως παράδειγμα παλαιού κειμένου που ανέβηκε με μια πολύ σύγχρονη παράσταση.

Το γενικό πλάνο που ακολουθήσαμε περιλαμβάνει τους εξής άξονες:

Βίος, εργογραφία, συγκεκριμένο έργο/α, κριτική/σχολιασμός εποχής και δική μας για το έργο, κολάζ σε χαρτόνι, ψηφιακή συλλογή φωτογραφιών σχετικών με το θέατρο. Παρακολούθηση έργων. Δραματοποίηση σκηνής από το «Μυστικό της Κοντέσσας Βαλέραινας» (ως τέχνημα/καλλιτεχνική δημιουργία των μαθητών).



### Το θέατρο της Δευτέρας

Η ζωή ξεκινάει με μίμηση και συνεχίζεται με πράξεις. Το σκηνικό δεν καθορίζει το έργο αλλά το έργο δίνει λόγο στο σκηνικό. Με αυτόν τον τρόπο άρχισε μια μέρα γιορτής στις 25 Δεκεμβρίου του 1970 το θέατρο και η τηλεόραση ανταμώθηκαν για να ορίσουν μια νέα γλώσσα επικοινωνίας και να μεταδώσουν πιο εύκολα την γνώση. Επιλέχτηκε η μέρα να είναι Δευτέρα για να μην πληγούν τα θέατρα της Αθήνας.

Ο σκοπός του είναι η δημιουργία παιδείας τηλεοπτικής γλώσσας, δηλαδή ο κόσμος να γνωρίσει τους Έλληνες διηγηματογράφους και το παγκόσμιο θέατρο, να μάθουν οι πολίτες από όλη την Ελλάδα (κυρίως οι κάτοικοι της επαρχίας) τι σημαίνει θέατρο και πως μπορείς να επωφεληθείς από αυτό καθώς δεν γνώριζαν κάθε οπτική γωνία του μαγικού κόσμου του θεάτρου. Και όπως λέει ο Σταμάτης Χονδρογιάννης, ο σκηνοθέτης και δημιουργός της εκπομπής, τηλεοπτική πράξη = τηλεοπτική μάθηση.

Η τηλεόραση είναι ένα δυνατό πολυμέσο το οποίο για να παρουσιαστεί σωστά χρειάζεται κάποιος να γνωρίζει καλά τη χρήση του. Το θέατρο της τηλεόρασης είχε και έχει το δικό του τρόπο έκφρασης.

Μετά από ένα χρόνο το θέατρο της Δευτέρας άνθισε. Η δύναμη του θεάτρου δεν

μειώθηκε από την τηλεόραση. Ο ηθοποιός στο θέατρο της τηλεόρασης δεν ήταν εκτεθειμένος μόνο στο κοινό όπως στο θέατρο αλλά ήταν από παντού (έπρεπε δηλαδή να παίζει σαν να είχε 100 κάμερες ολόγυρα του). Στην αρχή οι πρώτοι ηθοποιοί της σειράς πανικοβάλλονταν. Το θέατρο της Δευτέρας ήρθε για να διαδώσει την αίγλη του θεάτρου, ήρθε για να μιλήσει στους θεατές για να δείξει μια μορφή ζωής που μέχρι τότε δεν ήταν ευρέως γνωστή αλλά ήταν τόσο αναγκαία.

Ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 1970. Τα πρώτα θέατρα της Δευτέρας τα σκηνοθετούσαν ο Λιχναράς και ο Χονδρογιάννης. Ακόμα δημιούργησαν θεατρικούς θιάσους και ο κόσμος μετά από λίγο καιρό άρχισε να εκτιμά το θέατρο. Το 1973 το θέατρο της Δευτέρας είχε αποκτήσει το δικό του κοινό που συνεχώς αυξανόταν.

Η πορεία 1973-1976. Το θεατρικό έργο έκρυβε πάντα ένα μήνυμα που ήθελε να περάσει στο κοινό και που ήταν πάντα κρυμμένο μέσα σε αυτό. Κάποιες Δευτέρες προβάλλονταν θεατρικές παραστάσεις από την Γαλλία και από άλλες ευρωπαϊκές χώρες και κινηματογραφικές παραστάσεις από το ρικ (κανάλι της Κύπρου). Το 1974-1976 υπήρξε μια μεγάλη άνθηση. Το 1976 τα πράγματα άρχισαν να δυσκολεύουν. Η Ερτ το 1976 έσβησε τα θεατρικά που είχαν γίνει από το 1970 μέχρι το 1976. Απο αυτά σώθηκαν μόνο κάποια κομμάτια .

Το 1977 πέρασε για πρώτη φορά στη τηλεόραση το αρχαίο δράμα. Το 1980 το πρώτο έγχρωμο έργο εμφανίζεται στην ελληνική τηλεόραση και είναι <<Ο γλάρος>> του Τσέχωφ. Το 1980-89 ήταν μια δεκαετία με πολύ ωραίες και ουσιαστικές παραγωγές. Πέρασαν άνθρωποι αξιόλογοι που κατάφεραν να ευαισθητοποιήσουν το κοινό και ύστερα πέρασαν σε άλλα είδη θεάτρου όπως το μουσικό θέατρο.

Το 1990 για πρώτη φορά με το <<ματωμένος γάμος>> του Λόρκα με την καθαρά τηλεοπτική μεταφορά στη γλώσσα της τηλεόρασης ενός θεατρικού έργου. Η <<Ορεστία>> του Αισχύλου μια παράσταση του θεάτρου τέχνης σε σκηνοθεσία Καρόλου Κουν γυρισμένη στην Επίδαυρο λάβαμε μέρος στο διεθνές συνέδριο θεάτρου της Αμβέρσας στο Βέλγιο που η επιτυχία ήταν συγκλονιστική.

Η επίσημη διεύθυνση των κρατικών καναλιών της Ευρώπης μας έκανε επίσημη πρόσκληση για να οργανωθεί το συνέδριο στην Ελλάδα από την κρατική τηλεόραση και έτσι έγινε το 1992 με την υποστήριξη της Ερτ στο Ναύπλιο. Άρχισαν από τότε τα ελληνικά θεατρικά έργα να βγαίνουν και να προβάλλονται στην Ευρώπη. Για πρώτη

φορά το 1992 στάλθηκε και το <<Αδιέξοδο>> του Μανώλη Κορρέ ένα θεατρικό έργο καθαρά τηλεοπτικό, στο διαγωνισμό για τα έργα στην Αμερική. Παρόλο που δεν κέρδισε το πρώτο βραβείο βρίσκονταν στις τελικές επιλογές και το διεθνές μουσείο τηλεόρασης της Νέας Υόρκης από όλα τα θεατρικά έργα που είχαν λάβει μέρος στο διαγωνισμό επέλεξε το <<Αδιέξοδο>> για την συλλογή της στη Νέα Υόρκη.

Από εκεί και πέρα το 1992 προσπάθησαν για πρώτη φορά να γυρίσουν σε φιλμ ένα θεατρικό έργο με καθαρή κινηματογραφική γλώσσα προσπαθώντας να κάνουν ένα άνοιγμα που στην Ευρώπη γινόταν πολλά χρόνια πριν. Βέβαια αυτό το φιλμ ήταν κοστολόγιο, τα ατελείωτα μέτρα, πολλές μέρες γυρίσματος και οι επαναλήψεις για την τότε διεύθυνση της Ερτ ήταν ασύνδετες και τότε συνειδητοποίησε ότι το θέατρο της Δευτέρας κοστίζει και ξαφνικά το σταμάτησε.

## **ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ**



### **ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ**

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 9 Δεκεμβρίου 1867. Ο πατέρας του, Διονύσιος, καταγόταν από τη Ζάκυνθο και η μητέρα του Ευλαλία από την Πόλη. Ο Γρηγόριος έζησε τα παιδικά και εφηβικά του χρόνια στη Ζάκυνθο, μέχρι το 1883, όταν

γράφηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών για να σπουδάσει Φυσικομαθηματικά. Τις σπουδές του δεν τις ολοκλήρωσε ποτέ: από το πρώτο ήδη έτος είχε αρχίσει την ενασχόληση με τη λογοτεχνία, η οποία ήταν και η μοναδική πηγή εσόδων του.

Από το 1892 εγκαταστάθηκε μόνιμα πλέον στην Αθήνα και το 1894 παντρεύτηκε την Ευφροσύνη Διογενίδη. Το ζευγάρι χώρισε ενάμιση χρόνο μετά, ενώ είχαν ήδη αποκτήσει μια κόρη και ο συγγραφέας παντρεύτηκε ξανά το 1901 την Χριστίνα Κανελλοπούλου, με την οποία απέκτησε άλλες δύο κόρες.

Συνεργάστηκε με πλήθος εφημερίδων και περιοδικών στις οποίες δημοσίευε μελέτες, άρθρα, διηγήματα και μυθιστορήματα. Το 1894 ανέλαβε τη διεύθυνση της Εικονογραφημένης Εστίας, το 1896 έγινε αρχισυντάκτης του περιοδικού Η Διάπλασις των Παίδων, του οποίου ήταν και συνδρομητής κατά τα παιδικά του χρόνια. Από το 1901 ως το 1912 δημοσίευε στο περιοδικό Παναθήναια λογοτεχνικά έργα και μελέτες και από το 1912 άρχισε να συνεργάζεται με την εφημερίδα Έθνος γράφοντας μυθιστορήματα σε συνέχειες. Το 1927 ίδρυσε το περιοδικό Νέα Εστία, του οποίου ήταν διευθυντής ως το 1934.

Κατά τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940 ο Γρηγόριος Ξενόπουλος μαζί με άλλους Έλληνες λογίους προσυπέγραψε την Έκκληση των Ελλήνων Διανοουμένων προς τους Διανοούμενους ολόκληρου του Κόσμου με την οποία αφενός μεν καυτηριάζονταν η κακόβουλη ιταλική επίθεση, αφετέρου δε διέγειρε την παγκόσμια κοινή γνώμη σε επανάσταση συνειδήσεων για κοινό νέο πνευματικό Μαραθώνα.

Πέθανε στην Αθήνα στις 14 Ιανουαρίου 1951 και κηδεύτηκε δημοσία δαπάνη.

## ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Ο Ξενόπουλος ήταν πολυγραφότατος συγγραφέας. Έγραψε πάνω από 80 μυθιστορήματα και πλήθος διηγημάτων. Πρωτοεμφανίστηκε στα γράμματα το 1888 με το μυθιστόρημα "Ο "ανθρωπος του κόσμου". Αυτό και το επόμενο μυθιστόρημά του, "Νικόλας Σιγαλός" (1890), "αθηναϊκά" μυθιστορήματα, ήταν αποτυχημένα. Έπειτα στράφηκε στην έμπνευση από την πατρίδα του και έγραψε κάποια από τα καλύτερά του



έργα, "Μαργαρίτα Στέφα" (1893), "Κόκκινος βράχος" (1905). Ακολούθησαν έργα "αθηναϊκά", τα σημαντικότερα από τα οποία είναι "Ο πόλεμος" (1914) και "οι μυστικοί αρραβώνες" (1915) και το "ζακυνθινό" "Λάουρα" (1915), επίσης ένα από τα καλύτερά του. Η πιο φιλόδοξη συγγραφική του απόπειρα ήταν η κοινωνική τριλογία "Πλούσιοι και φτωχοί" (1919), "Τίμιοι και άτιμοι" (1921), "Τυχεροί και άτυχοι" (1924). Τα δύο πρώτα αναγνωρίζονται ως τα καλύτερα και πιο ώριμα έργα του. Άλλα αξιόλογα έργα του που ακολούθησαν είναι τα: "Αναδυομένη" (1923), "Ισαβέλλα" (1923), "Τερέζα Βάρμα-Δακόστα" (1925).

Τα έργα του διαδραματίζονται στην Αθήνα και τη Ζάκυνθο. Θεωρείται ο εισηγητής του "αστικού μυθιστορήματος", δηλαδή του μυθιστορήματος που διαδραματίζεται στα αστικά κέντρα (βλ. Ελληνική πεζογραφία 1880-1930). Βασικό θέμα στα έργα του είναι ο έρωτας, κυρίως έρωτας μεταξύ ατόμων από διαφορετικές τάξεις.

Η ικανότητά του να γράφει εύκολα και γρήγορα τον οδήγησε κάποιες φορές σε "εκπτώσεις" ως προς την ποιότητα. Πολλοί τον κατηγορήσαν, όταν άρχισε να δημοσιεύει μυθιστορήματα σε συνέχειες, ότι έκανε πολύ εύκολα παραχωρήσεις στα γούστα του αναγνωστικού κοινού και ότι χρησιμοποιούσε συχνά προκλητικές για την εποχή ερωτικές σκηνές για να κερδίζει χρήματα. Όλοι όμως επισημαίνουν αρετές του έργου του, όπως η αφηγηματική ευχέρεια, η ικανότητα να κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη και η παρατηρητικότητα.

## ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Τα έργα του Ξενόπουλου είναι περισσότερο για ψυχαγωγία παρά για φιλολογική ανάλυση. Ο αστικός ρεαλισμός που επικρατούσε αυτή την εποχή στην Ευρώπη και στην Αμερική επηρεάζει και τα έργα του Ξενόπουλου. Για το λόγο αυτό ο Ξενόπουλος θεωρείται από πολλούς εισηγητής του αστικού μυθιστορήματος με προσπάθειες για την αντανάκλαση της ίδιας της πραγματικότητας. Ας μη ξεχνάμε ότι ο Ξενόπουλος ανήκει στη γενιά του 1880, χρονολογία η οποία αποτελεί σταθμό στην ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας (Αρχή νεοελληνικής αναγέννησης με τον Παλαμά αλλά και τον Ροΐδη με το μυθιστόρημα του Πάπισσα Ιωάννα.

Ο Ξενόπουλος υπήρξε γνώστης της σχετικής παράδοσης αλλά και καινοτόμος νεωτεριστής. Η στροφή του προς τον αστικό ρεαλισμό υπήρξε βασικά ιδιάζουσα παρέκκλιση από την ηθογραφία. Ο αστικός ρεαλισμός χρησίμευε για την κάλυψη του κενού – την απουσία ενός μέσου στρώματος αναγνωστών που θα λειτουργούσε ως ενδιάμεσος χώρος για μια πολύπλευρη ανάπτυξη λογοτεχνικής γραφής. Τα πρώτα του μυθιστορήματα εξελίσσονται στην Αθήνα με υλικό τη φοιτητική ζωή, πριν ο συγγραφέας κλείσει τα 30. Παραμένει πάντα ο ψυχογράφος. Ο Ξενόπουλος χρησιμοποιεί περιστατικά και από την ίδια του τη ζωή με τρόπο όμως που αυτά να περνάνε σαν φανταστικά.



#### ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ

Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος θεωρείται ο εισηγητής του αστικού δράματος στην Ελλάδα ( Το 1894 προλογίζοντας την παράσταση των «Βρικόλακων» του Ίψεν). Το πρώτο του θεατρικό έργο, «Ο ψυχοπατέρας», παρουσιάστηκε το 1895. Από τις αρχές του αιώνα άρχισε να συνεργάζεται με τη Νέα Σκηνή του Κων/νου Χρηστομάνου. Τα σπουδαιότερα θεατρικά του έργα είναι: "Το μυστικό της κοντέσσας Βαλέρινας" (1904), η "Στέλλα Βιολάντη" (1909, με την Μαρίκα Κοτοπούλη), "Φοιτηταί". Ο Ξενόπουλος έγραψε συνολικά 46 διαφορετικά θεατρικά έργα. Το 1901 πρωταγωνίστηκε μαζί με τον Παλαμά για την ίδρυση της Νέας Σκηνής και χάρη στη γνώση ξένων γλωσσών ενημερωνόταν έγκαιρα για σημαντικά πνευματικά συμβάντα στις μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες. Έγραφε

προλόγους για τον Ίψεν και ζούσε το θέατρο, ζυμωνόταν η καθημερινή ζωή του με αυτό. Πολλά δράματα του είχαν αρχικά γραφτεί ως πεζογραφήματα και έπειτα μεταφέρθηκαν στη σκηνή. (Π.χ. Έρωσ εσταυρωμένος - Στέλλα Βιολάντη). Μετέφρασε και διασκεύασε αρκετά ξένα έργα και η στάθμη της γραφής του ήταν σε όλες τις περιπτώσεις υψηλά. Συμμετείχε σε διάφορες επιτροπές δραματουργικών διαγωνισμών και το Βασιλικό Θέατρο της Αθήνας εγκαινιάστηκε στα 1932 με δικό του έργο «Ο θεός Όνειρος». Τα περισσότερα έργα του Ξενόπουλου είναι τρίπρακτα (28). Στην πρώτη πράξη τίθεται συνήθως το θέμα και χαρακτηρίζονται τα πρόσωπα, στη δεύτερη εντείνεται η πλοκή και κορυφώνεται το δράμα και στην τρίτη έρχεται η λύση. Ο Ξενόπουλος χτίζει μεθοδικά φράση με φράση, προετοιμάζει τα επερχόμενα περιστατικά που φαίνονται λίγο άσχετα με το κύριο θέμα, αλλά αποδεικνύονται αναγκαία. Η «Στέλλα Βιολάντη» (στην οποία προχωρεί με γρήγορο ρυθμό από την ευχάριστη ατμόσφαιρα ενός ζακυνθινού σπιτιού στη συγκλονιστική κορύφωση του εκούσιου θανάτου της νύμφης) υπήρξε πρότυπο για άλλα 2 γνωστά θεατρικά έργα που αν και γράφτηκαν πιο μετά υστερούν σε δραματική τεχνική.

Οι κατηγορίες των έργων του: Ο Ξενόπουλος έγραψε με την ίδια επιτυχία και δράματα και κωμωδίες κυρίως με θέμα τον έρωτα. Τα έργα του είναι ηθογραφίες που αναδεικνύουν τη ζωή μιας εποχής ή μιας τοπικής κοινωνίας, τοπικές και εποχικές ιδιαιτερότητες παίρνουν συχνά ισχύ άγραφων νόμων που επιβάλλονται μέσα από την κοινωνία. Τα έργα του ταξινομούνται είτε στη Ζάκυνθο είτε στην Αθήνα και ο Ξενόπουλος έρχεται να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ των 2 Σχολών, της Αθηναϊκής και της Επτανησιακής.

Ζακυνθινά έργα: Στέλλα Βιολάντη, Ραχήλ, Φωτεινή Σαράντη, Ο ποπολάρος

Αθηναϊκά: Φοιτηταί, Ψυχοσάββατο, Το ανθρώπινο

## ΚΡΙΤΙΚΗ

Ιδιαίτερος αξιόλογη ήταν η συμβολή του στην κριτική. Στο περιοδικό Παναθήναια δημοσίευσε πλήθος μελετών για πολλούς συγγραφείς, όπως τους Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, Γιάννη Καμπύση, Δημήτριο Βικέλα. Εκείνος πρωτοπαρουσίασε στο αθηναϊκό αναγνωστικό κοινό τον Κ. Π. Καβάφη, το 1903.

## ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Ο Ξενόπουλος, αν και προερχόταν από εύπορη οικογένεια δεν ήταν αριστοκράτης. Παρακολουθούσε ωστόσο τα προβλήματα των ανερχόμενων αστών όσο και των πιο φτωχών. Ερχόμενος στην Αθήνα έφερε μαζί του την ιδέα του ανθρωπιστικού σοσιαλισμού. Στην Αθήνα ήρθε σε επαφή με τον Δρακούλη και τους άλλους επικεφαλής του σοσιαλιστικού κόμματος, ενώθηκε με αυτούς και βοήθησε στην έκδοση των σοσιαλιστικών εφημερίδων «Άρδην» και «Κοινωνία». Το 1885 έγινε μάλιστα συντάκτης του «Άρδην». Τις θέσεις του για το σοσιαλισμό μπορούμε να δούμε καλύτερα στο Πλούσιοι και Φτωχοί. Ο Ξενόπουλος πίστευε σ' ένα σοσιαλισμό που θα άλλαζε την κοινωνία χωρίς βίαιες ανατροπές. Σιγά-σιγά οι άνθρωποι θα καταλάβαιναν το συμφέρον τους, οι πλούσιοι και οι φτωχοί θα έρχονταν σε συνεννόηση χωρίς βία. Μόνο ο σοσιαλισμός θα μπορούσε να βάλει τέλος στο διαχωρισμό των 2 φυλών. Το ιδανικό του σοσιαλισμού θα εξασφάλιζε σε κάθε άνθρωπο οποιασδήποτε ράτσας τροφή, κατοικία και ενδυμασία, αλλά δεν μπορεί να καταλήξει ποτέ σε μία εντελώς ισότητα. Αρχικά ο Ξενόπουλος θεώρησε τις σοσιαλιστικές ιδέες τις μόνες που θα μπορούσαν να διορθώσουν την ανισότητα μεταξύ πλούσιων και φτωχών. Ωστόσο την εφαρμογή των σοσιαλιστικών ιδεών δεν την ήθελε βίαια με ανατροπές και επαναστάσεις που θα δημιουργούσαν θύματα. Με την άνοδο του πνευματικού επιπέδου του λαού –πίστευε- θα καταλάβαιναν οι άνθρωποι το πραγματικό τους συμφέρον. Για το λόγο αυτό θεωρούσε το γράψιμο ως οφειλή διαπαιδαγώγησης και έργο ευθύνης υπέρ του συνόλου.

## ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ

Διηγήματα:

Ελληνικού αγώνος το τριακοσιάδραχμον έπαθλον. Αθήνα, Χιώτης, 1885.

Μητρυιά. Αθήνα, παράρτημα του περιοδικού Εστία, 1890.

Στρατιωτικά διηγήματα. Αθήνα, Κασδόνης, 1892.

Διηγήματα. Σειρά πρώτη. Αθήνα, τυπ.Κωνσταντινίδη, 1901.

Διηγήματα· Σειρά δεύτερη. Αθήνα, τυπ.Κωνσταντινίδη, 1903.

Διηγήματα· Σειρά τρίτη. Αθήνα, Κολλάρος, 1907.

Ο κακός δρόμος και άλλα καινούργια διηγήματα (1908-1911). Αθήνα, Φέξης, 1912.

Στέλλα Βιολάντη ή Έρωσ εσταυρωμένος και κάποια άλλα διαλεχτά διηγήματα. Αθήνα, Φέξης, 1914.

Οι ερωτευμένοι και άλλα διηγήματα. Αθήνα, έκδοση Φιλολογικής Κυψέλης, χ.χ.

Η Αναθρεφτή. Αθήνα, Γανιάρης, χ.χ.

Πετριές στον ήλιο. Αθήνα, Παπαδόπουλος, 1919.

Το Ζακυνθινό μαντήλι και άλλα δέκα διαλεχτά διηγήματα. Αθήνα, Γανιάρης, 1921.

Αθηναϊκά διηγήματα· Ιστορία μιας χωρισμένης. Αθήνα, Γανιάρης, 1924.

Ο Μινώταυρος και άλλα νέα διηγήματα (1921-1924). Αλεξάνδρεια, εκδ. του περ. Γράμματα, 1925.

Πώς πολεμούν; Αθήνα, έκδοση της εφημερίδας Ελληνικόν Μέλλον, 1935.

Ο τρελλός με τους κόκκινους κρίνους. Αλεξάνδρεια, Κασιγόνης, 1926.

Πώς πολεμούν. Αθήνα, εκδ. εφ. Ελληνικόν Μέλλον, 1935.

Αθανασία και άλλα 24 διηγήματα. Αθήνα, Οι φίλοι του βιβλίου, 1944.

Μυθιστορήματα:

Θαύματα του Διαβόλου. Αθήνα, Ραφτάνης, 1883.

Άνθρωπος του κόσμου. Αθήνα, Γραφείον Εκλεκτών Μυθιστορημάτων, 1888.

Νικόλας Σιγαλός. Αθήνα, τυπ. Κορίνης, 1890.

Μαργαρίτα Στέφα. Αθήνα, Κολλάρος, 1906.

Ο κόκκινος βράχος. Αθήνα, τυπ.Εστία, 1915.

Ο Πόλεμος. Αθήνα, Κολλάρος, 1919.

Η τιμή του αδελφού Α΄. Αθήνα, Κολλάρος, 1920.

Λάουρα· Το κορίτσι που σκοτώνει. Αθήνα, Ελευθερουδάκης, 1921.

Η τιμή του αδελφού Β΄. Αθήνα, Κολλάρος, 1923.

Ο κόσμος κι ο Κοσμάς. Αθήνα, Κολλάρος, 1923.

Ισαβέλλα. Αλεξάνδρεια, Κασσιγόνης, 1923.

Η τρίμορφη γυναίκα. Αθήνα, Κολλάρος, 1924.

Αναδυομένη. Αθήνα, Κολλάρος, 1925.

Τερέζα Βάρμα Δακόστα - Ένας σύγχρονος Μεσαίωνα. Αθήνα, Κολλάρος, 1926.

Πλούσιοι και Φτωχοί - Μια κοινωνική τριλογία· Πλούσιοι και φτωχοί, Τίμιοι και Άτιμοι, Τυχεροί και Άτυχοι. Αθήνα, Κολλάρος, 1926.

Ο Κατήφορος· Αθηναϊκόν μυθιστόρημα. Αθήνα, Κολλάρος, 1948.

Ο γάμος της Λίτσας. Αθήνα, τυπ. Αφων Γεράρδου, 1929.

Μυστικοί αρραβώνες. Αθήνα, Κολλάρος, 1959.

Ο Κοσμάκης· Ιστορία ενός φυσιολογικού αρρώστου Α΄. Αθήνα, Κολλάρος, 1930.

Ο Κοσμάκης· Ιστορία ενός φυσιολογικού αρρώστου Β΄. Αθήνα, Κολλάρος, 1930.

Ο Κοσμάκης· Ιστορία ενός φυσιολογικού αρρώστου Γ΄. Αθήνα, Κολλάρος, 1930.

Ο Κοσμάκης· Ιστορία ενός φυσιολογικού αρρώστου Δ΄. Αθήνα, Κολλάρος, 1930.

Αφροδίτη Α΄ · Η γυναίκα που σε χάνει, Β΄ - Η γυναίκα που σε σώζει. Αθήνα, Κολλάρος, 1930

Ανάμεσα σε τρεις γυναίκες. Αθήνα, Κολλάρος, 1930.

Θέατρο:

Θέατρον Α΄. Αθήνα, Κολλάρος, 1913.

Θέατρον Β΄. Αθήνα, Κολλάρος, 1913.

Φοιτηταί. Αθήνα, Παπαδόπουλος, 1919.

Θέατρον Γ΄. Αθήνα, Κολλάρος, 1922.

Στέλλα Βιολάντη (Έρωσ Εσταυρωμένος) - Το διήγημα και το δράμα. Αθήνα, Κολλάρος, 1923.

Δεν ειμ' εγώ ή Η Λογική. Αθήνα, Κολλάρος, 1928.

Το μυστικό της Κοντέσσας Βαλέραινας. Αθήνα, 1915.

Θέατρον Δ΄. Αθήνα, Οι φίλοι του βιβλίου, 1945.

#### ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΝΤΕΣΣΑΣ ΒΑΛΕΡΑΙΝΑΣ

Η υπόθεση του έργου περιληπτικά έχει ως εξής:

Πρόκειται για μια οικογένεια ξεπεσμένων αριστοκρατών. Η ηλικιωμένη πια κοντέσα Βαλέραινα κατέχει μια συνταγή που πηγαίνει από θηλυκό σε θηλυκό μέλος της οικογένειας και θεραπεύει τη «θέλλα»(καταράκτη) των ματιών. Έχει περιπέσει σε τέτοια κατάντια που τα νεότερα μέλη, την πιέζουν να ομολογήσει το μυστικό της σκόνης, να πουλήσει την συνταγή, σε κάποιον τυχοδιώκτη και να μην ξεπέσουν. Αποκαλύπτει το μυστικό η κοντέσα στη νύφη της, αφού πρώτα παίρνει το φαρμάκι για να ξεπλύνει την «ατιμία». Τη στιγμή που ψυχομαχά, η οικογένεια μαθαίνει ότι ο Πάπιζας που ενδιαφερόταν να αγοράσει τη συνταγή, έχει μόλις συλληφθεί για σειρά από απάτες. Το μυστικό σώζεται με τη θυσία της κοντέσσας, πρότυπο ευγένειας και αρχοντιάς σε έναν αιώνα που χαρακτηρίζεται από την ευτελή κερδοσκοπία και τις σχέσεις συναλλαγής.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ «ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΝΤΕΣΣΑΣ  
ΒΑΛΕΡΑΙΝΑΣ»

(ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΑΘΗΤΩΝ)

1. Αν επέσανε τα δαχτυλίδια τα δάχτυλα μείνανε, λέει ένας λόγος ,και σε παλάτια και σε χαμόσπιτο η κοντέσσα πάντα κοντέσσα είναι (Ορσουλα)
2. Εκείνο που βλέπω εγώ δεν το βλέπει άλλος που δεν σας αγαπάει κι εκείνο που ξέρω εγώ δεν μπορεί να το ξέρει άλλος που δεν σας πονεί(Ορσουλα)
3. Στη ζωή του ανθρώπου , μια είναι η μεγάλη μέρα και η φοβερή. Η μοίρα κρατάει το πικρό ποτήρι ,σου το προσφέρει πολλές φορές αλλά εγώ της ξέφευγα μα σήμερα είναι τελικά η δική μου μέρα (Κοντέσσα)
4. Τούτο το σπίτι το μικρό και το φτωχό ,είναι για 'μένα το ίδιο με τ'άλλο το μεγάλο με τις χρυσές κολώνες. . .κι όσο με ένοιαζε η τιμή εκείνου του σπιτιού τόσο με νοιάζει και για αυτό γιατί είναι το ίδιο αρκεί να μπορείς να το δεις (Κοντέσσα)
5. Και να τα 'χει κανείς όλα μα και να τα στερεύεται όλα μα την αλήθεια δεν είναι το ίδιο(Τασία)





## ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ «ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΝΤΕΣΣΑΣ ΒΑΛΕΡΑΙΝΑΣ»

Το έργο έχει ως κύριο θέμα το μυστικό της κοντέσσας Βαλέραινας .Το μήνυμα που μας περνάει είναι ηθικό, γεμάτο συγκίνηση και γεμάτο αυτοθυσία .Δημιουργεί με το εγχείρημα της μία οικογενειακή τραγωδία αλλά σώζει την παράδοση και τιμάει το ιδανικό της, τον όρκο μίας αληθινής αρχόντισσας . Έχουμε σύγκρουση δύο διαφορετικών γενεών, εκείνης που από την μία πιστεύει ακόμα σε κάποια ιδανικά και εκείνης, από την άλλη, που πιστεύει στο χρήμα και στην καλοζωία . Η κοντέσσα Βαλέραινα με αυτήν την στάση που κρατάει απορρίπτει την πρακτική, ωφελμιστική άποψη των νεότερων μελών της οικογένειας της.

Καταλυτική ήταν η παρουσία της Συνοδινού που διείδυσε στον εσωτερικό πλούτο της Βαλέραινας και φανέρωσε όλη την αρχοντιά, την ευγένεια, τη μητρική ζεστασιά και την πληθωρικότητα των αισθημάτων . Με την περήφανη αλλά και οδυνηρή κίνηση αυτού του μοναχικού χορού του Ζαλόγγου, με αυτήν την αυτόβουλη προσφορά της γηραιάς κυρίας ( για να διασωθεί η αξιοπρέπεια της οικογένειας ) δημιουργούνται

διάφορα συναισθήματα στον θεατή . Ωραία δένει μαζί της ο Βαλέρας, ο οποίος με το ένα πόδι βρίσκεται στον σεβασμό προς την μητέρα και το μυστικό της και με το άλλο στην ευκολία και στα << κολονάτα >>. Αντιθέτως η Μάνια Τεχριτζόγλου στον ρόλο της κοντέσσας Τασίας ήταν επιφανειακή και ηχεί χωρίς το ζακυνθινό ιδίωμα . Ακόμα ταπεινή και πιστή εμφανίζεται η Όρσολα (Κίτυ Αρσένη) . Είναι εμφανές πως η επτανησιακή φλέβα της είναι σε εγρήγορση . Επίσης πολύ ικανοποιητικά απέδωσε τον ρόλο του ο Γιώργος Φρατζεσκάκης που με την πρέπουσα ελαφράδα ερμηνεύει τον Παυλάκη . Παρ'όλα αυτά μπορούμε να πούμε πως δεν πείθει για το δεκαπεντάχρονο της ηλικίας του . Το μόνο αρνητικό που θα έπρεπε να σημειωθεί είναι πως η Άννα Συνοδινού, στη θέση της Βαλέραινας, άφηνε τις λέξεις να βγαίνουν μία μία αργά από το στόμα της, δίνοντας έμφαση σε κάθε της φράση, έτσι που τα πραγματικά τραγικά κομμάτια να χάνουν την σημασία τους . Τα σκηνικά καλοδιαλεγμένα σε στυλ εποχής που δημιουργούσαν την κατάλληλη ατμόσφαιρα του Σάββα Χαρατσίδα και πολύ ωραία τα κοστούμια του . Η μουσική επιμέλεια της Ολυμπίας Κυριακάκη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί εώς και συγκινητική .

Το έργο πάντως διαθέτει σωστούς ρυθμούς, εξισορροπεί το ηθογραφικό στοιχείο και προτάσσει τις ερμηνείες των ηθοποιών . Μέσα στο καλαίσθητα, νατουραλιστικό σαλόνι οι ηθοποιοί συγκινούν και μιλούν άμεσα στο σημερινό κοινό για την έκπτωση των αξιών και την επικράτεια του << πρακτικού πνεύματος >>. Μια ωραία παράσταση από τις πιο επιτυχημένες παραστάσεις του εθνικού θεάτρου.



ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ/ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

## «Τό μυστικό τής Κοντέσσας Βαλέραινας»

**Τ**Ο ΕΘΝΙΚΟ Θέατρο θυμάται πάλι τον ανεπανάληπτο Γρηγόριο Ξενοπούλου με την νέα παρουσίαση στην «Κεντρική Σκηνή» του δραματικού έργου του, έπειτα από την επιτυχία που είχε τό 1953, στην ίδια σκηνή. Γιά τήν ιστορία, θά πρέπει νά σημειωθῆ καί ἡ περίοδος 1961-62, όπου καί πάλι ἡ «Κρατική Σκηνή», γιά λίγες παραστάσεις ανέβασε τήν σκηνική δραματουργία τοῦ ἀλησμόνητου Ζακύνθινου. Τήν ὥρα, πού ἐπεφτε ἡ «αὐλαία» καί ὁ κόσμος, συγκινημένος, χειροκροτοῦσε αὐθόρμητα, θυμήθηκα ἕνα δελινό μέ τόν δάσκαλό μου, τόν Ξενοπούλου, στό παλαιό σπίτι τῆς οδοῦ Εὐριπίδου, ὅπου τήν ἐπισκεπτόμουν συχνά. Τότε, ἀποκαρδιωμένος ἀπό κάποιες κακεντρεχεῖς ἐπιθέσεις μερικῶν «φίλων» μοῦ ἔλεγε μέ παράπονο: Ἐγώ τόκανα τό καθήκον μου. Μπήκα στήν ψυχῆ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, κι ἐκεῖνος μ' ἐνοιωσε. Τί ἄλλο νά παθῆσῃ ἕνας συγγραφέας, ἀπό αὐτό; Τώρα, ὁ, τι καί νά μοῦ λένε, τ' ἀκούω βερεσέ! Ὁ κόσμος μ' ἀγαπάει... ἀκούς; Μ' ἀγαπάει!



Νά δοῦμε τί θά κάνουν αὐτοί... Καίταν τόσο βέβαιος γιά ὅσα ἔλεγε. Τό ἔργο του εἶναι ἡ παράδοσις τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου, καί νομίζω ὅτι κανεῖς ἄλλος δέν μπορεῖ νά σταθῆ, ἰσάξια, πλάι του. Ὁ Ξενοπούλος ἐπέτυχε, διότι πράγματι μίλησε κατ' εὐθείαν στήν ἐλληνική εὐαίσθητη ψυχῆ. Τά θέματά του, παρμένα, τά περισσότερα, ἀπό τήν Ζάκυνθο διακρίνονται γιά τήν ἀπλότητα τῆς ἐκφράσεως, τήν ζωντανή γραφή, τό νεοελληνικό ὕφος καί ἦθος, τήν ἀρχοντιά τῶν χαρακτήρων καί τήν εὐγένεια τοῦ πηγαίου διαλόγου. Αὐτά τά πλούσια στοιχεία φωτογραφίζουν μέ ἐντονους προβολεῖς καί τό: «Μυστικό τῆς κοντέσσας Βαλέραινας». Ἡ ἱστορία ἀρχίζει τό πρωί καί τελειώνει τό βράδυ. Μέσα σ' ἕνα λιγώχρονο διάστημα, τό δράμα σφραγίζεται μέ τό τέλος μιάς ἀρχόντισσας, χωρίς ν' ἀφήνῃ κενά, χωρίς ἐρωτηματικά. Ὁ θεατῆς πληροφορεῖται, στό τέλος, τό «μυστικό», χωρίς νά τό ἔχη ἀπό πρὶν μαντέψει. Πενήντα, τόσα χρόνια, ὁ Ξενοπούλος ἐβλεπε τά ἔργα του στήν σκηνή, νά συγκινοῦν καί νά τέρπουν, γραμμένα μέ τήν ρωμαλέα πέννα ἐνός ἀληθινοῦ ἀριστοκράτη τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας. Αὐτή τήν εἰκόνα προβάλλει τό «Μυστικό τῆς Βαλέραινας». Λιτή γραφή, στήν πορεία τοῦ μύθου ξετυλίγεται, λές, ἕνα παραμῦθι ζωῆς κάποιων ἀνθρώπων μιάς εἰδυλλιακῆς ἐποχῆς τῆς Ζακύνθου. Αὐτό ἐσυζητοῦσε ὁ Ξενοπούλος. Νά προσφέρῃ τήν γοητεία τοῦ ἀπλοῦ πηγαίου λόγου, τό μέτρο. Νά τόν ἐπιθυμῆς, παρά νά κουράζῃ μέ πολυλογίες. Τά ἔργα του, ὅπως καί τό «Μυστικό» θά παραμείνουν στό νεοελληνικό θέατρο σταθμός, θά παίζονται συχνά καί θά συγκινοῦν πάντα. Ἀπό τήν πρώτη παράστασι, τό 1904 στήν «Νέα Σκηνή» τοῦ Κ. Χρηστομάνου μέ τήν Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου, τόν Λεπενιώτη, τήν Ἐλένη Πασαγιάννη, τόν Ἄγγελο Χρυσομάλλη, τόν Μήτσο Μυράτ καί τήν Ἄγγελα Ρόδιου. Ἡ παράστασις, τότε ἀπέτυχε! Παρά τήν πικρία του, ὁ Ξενοπούλος δέν ἐλύγισε. Τό ἔργο ἀργότερα, μέ τήν Μαρίκα Κοτοπούλη τό 1918 καί τήν Κυβέλη στό Ἔθnikό, τό 1953, εἶχε τεράστια ἐπιτυχία. Τό ἔργο αὐτό διαθέτει τό δικό του μυστικό. Καί αὐτό εἶναι ἡ ἀφογή προσωπική τεχνική στήν γραφή, στήν ἀφήγησι καί στήν ζωντανή πλα-

κειώνει μόνο στό τέλος, καί μετά ἀκόμα ἀπό αὐτό!... Τί ἄλλο, λοιπόν, εἶναι αὐτό, ἀπό τήν δαιμόνια τεχνική τοῦ συγγραφέως; Καί ὅσο καί ἐάν οἱ ἐποχές ἀλλάζουν, καί ἡ ἐποχή μας μπορεῖ νά ἔχη διαλύσει τήν ὀμίχλη ἀπό τόν θρόλο τῆς ὠραιότητος τῆς γραφικῆς τεχνικῆς, δέν ἔχομε τό δικαίωμα νά μὴν ἀναγνωρίσωμε στόν συγγραφέα, ὅτι στάθηκε ἡ ἀπαρχή μιάς δημιουργίας ἀπόλυτα νέας στό θέατρο. Ὁ, τι ἔχτισε ἐπάνω σέ δικά του στέρεα θεμέλια, τό θεατρικό οἰκοδόμημα ἐπάνω στό ὅποιο βάδισαν οἱ νεώτεροί του, τῆς παλαιότερης ἀπό τήν σημερινή γενιά. Τό «Μυστικό τῆς κοντέσσας Βαλέραινας» τό θεωροῦσε σόν τό πῶς τέλειο ἀπό τά ἔργα τους. Τό μῦθο τὸν συνέλαβε νεώτατος, τό ἔγραψε μέγας, καί τό παρέδωσε ὀλοκληρωμένο σέ μεγάλη ὠριμότητα. Διαθέτει μιά πρωτοφανή εὐγένεια, ἐναν διάλογο γαλήνιο, μιά θέσι ρομαντική, μιά, χωρίς προηγούμενο, συγκινησιακή ἀνθρωπιά, μιά φιλοσοφική διάθεσι ζωῆς ἀπέριττη, ἀπόσταγμα τῆς δικῆς του ζωῆς. Πρόκειται γιά ἕνα φιλολογικό σκηνικό ἀριστούργημα, δείγμα Ζακύνθινῆς μυθογραφίας, δοσμένης μέ πολύ ζωντάνια καί ἐκπληκτικό ρεαλισμό. Τά πρόσωπα στηρίζουν τόν μῦθο τοῦ μεγαλείου τῆς πῶς χρυσῆς ἐποχῆς τοῦ νησιοῦ, μέ τίς αὐστηρές παραδόσεις τοῦ λαοῦ καί τῶν ἀρχόντων. Ἐκπρόσωπος αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, ἡ Κοντέσα Βαλέραινα. Κρατώντας πεισματικά τό «μυστικό» τῆς, πινοῦσε τίς ἀρχές τῆς οἰκογενείας τῆς. Ἰερούργουσε τό δικό της ἸΔΕΑΤΟ, μέ κάθε θυσία. Ἡρωίδα σύγχρονης τραγωδίας. Γιά νά σταθῆ σωστή στήν διαθήκη, πού τῆς ἀφήσε ἡ προηγούμενη Βαλέραινα, θά προτιμήσῃ, στήν ἀνάγκη καί στήν πίεσι τῶν γεγονότων, τήν μεγάλη θυσία.

**Θ**Α ΣΤΑΘΗ ἀκέραιη στίς ὑποσχέσεις τῆς, στόν λόγο τῆς! Τό μνημόνιο εἶναι τεράστιο, χριστιανικό, ἠθικό, γεμάτο συγκίνησι, γεμάτο αὐτοθυσία. Θά πεθάνῃ γιά νά ζήσουν οἱ ἄλλοι μιά καί δέν μποροῦσε νά γίνῃ διαφορετικά. Δημιουργεῖ, μέ τό ἐγχειρήμα τῆς, μιά οἰκογενειακή τραγωδία. Ἄλλὰ σὺζῆε τήν παράδοσι! Ἐτίμησε τό ἴδιανό τῆς, τόν ὄρκο μιάς ἀληθινῆς ἀρχόντισσας. Τό ἔργο εἶναι κοινωνικό, διδακτικό, πλασμένο μέ ἡθογραφικά χρώματα. Ἡ ἀπλότητα τῆς γραφῆς τονίζει τίς δραματικές σκηνές. Γραφική, καί πόσο ἀληθινή ἡ εἰκόνα μέ τό σῦκα-δῶρο, πού ἀρνείται νά τό δεχθῆ ἡ υπερήφανη κοντέσα, παρά τήν ἀθλιότητα τῆς οἰκονομίας τοῦ σπιτιοῦ τῆς. Καί πόση τραγικότητα ἔχει ἡ σκηνή, πού παραδίδει στήν νέα Βαλέραινα τό «μυστικό» τῆς, παίρνοντας, ἤδη, τήν ἀπόφασι τῆς θυσίας τῆς. Ἡ περίφημη Ξενοπούλικη σκηνική οἰκονομία τῆς Πλοκῆς, δημιουργεῖ τήν ἀνετη πορεία τοῦ μύθου, δημιουργώντας μιά σφριγηλή ἀτμόσφαιρα, μέσα ἀπό τήν ὅποια ἀναδύεται ἕνας θρόλος μιάς αὐτόβουλης προσφοράς μιάς γηραιάς κυρίας, ἐπάνω στό θυσιαστήριο, γιά νά διασωθῆ ἡ ἀξιοπρέπεια τῆς οἰκογενείας, πού μένει... Ἡ παράστασις εἶναι ἐκπληκτικά ἐντυπωσιακή. Ὁ Γιώργος Μεσσάλας ἐπέτυχε ἀπόλυτα στήν διδασκαλία του. Ἡ Ξενοπούλική ἀτμόσφαιρα κυριαρχεῖ. Ὁ δάσκαλος τιμήθηκε, ὅπως τοῦ πρέπει. Ἡ γραφή καί ὁ λόγος του ἐντύσαν τήν πλοκή. Τά πρόσωπα κινήθηκαν ζωντανά μέ τήν ἀφογή ἐρμηνεία ΟΛΩΝ. Ἡ Ἄννα Συνοδινού, μιά σκηνική ἐκπληξι! Μιά Βαλέραινα ὅπως θά τήν εἶχε συλλάβῃ ὁ συγγραφέας; γαλήνια μορφή, τιμώντας τό ὄνομα καί τίς παραδόσεις. Λόγος λακωνικός, αὐστηρός, ἀλλά καί ἀνθρώπινος. Συγκλονιστική ἐμπρός στό δραματικό τῆς δίλημμα. Ἐκεῖνο, τό «τί νά κάμω», Θεέ μου, πόσο εἶναι τραγικό. Μιά νέα, ἱστορική Βαλέραινα προστίθεται κοντά στίς ἄλλες: τήν Κοτοπούλη, τήν Κυβέλη καί τελευταία τήν Ἀλίκη τοῦ Πῶλ Νόρ, πού τό 1984 εἶχε ζωντανέψῃ ἀφογα τήν ἴδια τραγική μορφή. Στήν ἐπιτυχή ἐρμηνεία ἀκολούθησαν: ἡ Μάνια Χρητζόγλου, πού χαρακτηρεῖ μέ ζωντανά ἐκφραστικά μέσα, τήν νέα κοντέσα Τασία, ἡ εὐσυνειδήτη ἡθοποιός Κίτυ Ἀρσένη, πού ἡθογραφεῖ μέ ἀριστη ἐρμηνεία, τήν γερασμένη

*«Το μυστικό  
της Κοντέσας  
Βαλέρινας»*

# Εντέλεια γραφής

ΤΟ «Μυστικό της κοντέσας Βαλέρινας» του Γρ. Ξενόπουλου παίχτηκε το καλοκαίρι του 1904 από τη «Νέα Σκηνή» του Χρηστομάνου, αλλά γεννήθηκε εκείνη τη σημαδιακή μέρα, την 27η Φεβρουαρίου του 1901, όταν ο Χρηστομάνος διάβασε στους σημαντικότερους λόγιους της Αθήνας στο θέατρο του Ηρώδου του Αττικού, την περίφημη «έκκληση» του.

Ήταν εκεί ο Παλαμάς, ο Καμπούρογλου, ο Νιρβάνας, ο Καριακίτσας, ο Καμπύσης, ο

Του ΚΩΣΤΑ  
ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

Δροσίνης, ο Ξενόπουλος και άλλοι. Η έκκληση εκείνη για την αναγέννηση του ελληνικού θεάτρου και τη δημιουργία νέων έργων ποιητικής πνοής εγέννησε την «Τριστέγεννη» του Παλαμά, τον «Αρχιτέκτονα Μάρθα» του Νιρβάνα, τους «Κοιθόδους» του Καμπύση, την «Βαλέρινα» του Ξενόπουλου.

Ο Ξενόπουλος βρίσκεται στην καλύτερη ώρα του αυτή τη δεκαετία: σε τέσσερα χρόνια θα γράψει και τη «Στέλλα Βιολάντη». Κάτοχος μιας θηριώδους τεχνικής, γνώστης των μυστικών της κατασκευής ενός καλογραμμένου μονοσάλονου έργου, ευαίσθητος και προσεκτικός ωτακουστής της καθημερινής λαλιάς, μαέστρος στην καταγραφή του βαθύτατου ρυθμού μιας θεατρικής σκηνής, γράφει τη «Βαλέρινα» με τον αέρα ενός μετρη. Είναι ένα έργο άψογο από την άποψη της αρχιτεκτονικής. Δεν μπορείς να του αφαιρέσεις ούτε μια φράση, γιατί θα καταρρεύσει. Η ανάπτυξη της ιστορίας είναι αβίαστη, οι κορυφώσεις κλιμακούμενες, οι χαρακτηρισές αναπτύσσονται κατά το εικόν και το αναγκαίο.

Είναι εμφανής η επίδραση του Ήγεν στη γραφή, και του καλά γραμμένου γαλλικού έργου.



Η Άννα Συνοδινού και ο Αντώνης Θεοδοωράκοπουλος σε σκηνή από την παράσταση του Εθνικού Θεάτρου «Το μυστικό της Κοντέσας Βαλέρινας»



ΘΕΑΤΡΟ  
ΚΡΙΤΙΚΗ

Ο Ξενόπουλος σπούδασε κάποτε θετικές επιστήμες.

Ονειρεύταν να γίνει αστρονόμος. Η γραφή του έχει κάτι από τη σαφήνεια των μαθηματικών και η δομή των έργων του κάτι από την ουράνια τάξη. Μια υπέρτατη ισορροπία συγκροτεί τις μικρές αυτορρυθμιζόμενες ομάδες θεμάτων ή προσώπων και όλα τείνουν προς τον κοινό σκοπό εξυπηρετώντας την απόλυτη λειτουργία του όλου.

Τολμώ να πω ότι οπάντα στο νεοελληνικό θέατρο έχουμε σπηνές όπως στη δεύτερη πράξη της «Βαλέρινας», όπου όλα τα πρόσωπα του έργου, σύνολο έξυ, παίζουν μαζί, ένα έξοχο σεζέτο, αναπτύσσουν τα παράλληλα θέματά τους και συνομολογούν ένα άριστο όλον συμπληρωματικών ήχων, ηθών, ύψους και ηλικίας.

κυριολεκτικά ένα έξοχο, νατουραλιστικά πιστό σαλόνι, παλαιό με τη χαμένη του αρχοντιά αλλά και την ευγένεια των ανθρώπων που το κατούησαν. Αυθεντικά κομμάτια, κουρτίνες, λάμπες, κεντήματα, λειτούργησαν δραματικά, έπαιξαν ρόλο, δεν αποτελούσαν διακόσμηση.

Τα κοστούμια θεατρικά και λιτά, πιστορικά και φορεμένα...

Η Ολυμπία Κυριακάκη δρθηκε ωραίους ήχους, κάθε φορά που άνοιγε το παράθυρο, για να τονίσει το μουσικό περιβάλλον της Ζακύνθου.

Η Άννα Συνοδινού με την τεράστια πείρα της, την εσωτερική της καλλιέργεια και το βαθύ τάλαντό της, τάλαντο ως αρεσιανό ύδωρ, άντλησε από το βάθος του φρέατος και έφερε στην επιφάνεια μια Βαλέρινα γεμάτη ευγένεια, ήθος, άρωμα ψυχής, σέβας βαθύ για τα σεβάσματα.

Ο τρόπος που η Συνοδινού αγίζει τα πράγματα, ακόμα και τα άψοχα και τα μικρά, είναι μια ευχαριστία. Μόνο έτσι παίζεται η Βαλέρινα, μόνο έτσι γίνεται αντιληπτό γιατί θυσιάζεται τόσο φοιητά, ενώ δοξολογεί το Ήην.

Η Κίτυ Αρσένη έπαιξε την Όροσολα με διάκριση, ταπεινοσύνη και βουδό παράπονο. Οι εισοδοί της και οι έξοδοί της, αβόρυνδοι, ένα μικρό υποκριτικό κατόρθωμα.

Ο Αντώνης Θεοδοωράκοπουλος έπλασε τον καλύτερο Βαλέρη που έχω δει. Με έξοχους ρυθμούς, αμήχανος, υπολογιστικός αλλά και περιδεής, ευαίσθητος αλλά και επιρρητής στο ψηνό, ο τύπος που εδύμησε ο Θεοδοωράκοπουλος φάτις σε βάθος το ρόλο και δικαίωσε τη γραφή του Ξενόπουλου.

Ο Δ. Τσοτύτης θαυμάσια φιγούρα και άνετη παρουσία, φοδύμαι ότι σχεδίασε τον Πούπουλα με το χρώμα του φινιά και τον υπονομούσε κάτω.

Ο νεαρός Γ. Φρατζεσκιάκης είχε μέτρο, κέφι και αυθεντικούς ρυθμούς στον Παυλάκη.

Η Μάνια Τεχνητόγλου έκανε το λάθος να μην τονίσει, όπως όλοι οι άλλοι, υπαινικτικά το γλωσσικό ιδίωμα ως μουσικό τόνο. Το ιδίωμα δεν είναι γραφικότητα στον Ξενόπουλο: είναι η εσωτερική μουσική της γλώσσας, άρα και η ουσία της πάσης και της κίνησης. Η Τεχνητόγλου αγνοώντας το, φάνηκε να αφήνει αλιξό την ψίχα του ρόλου.

Ο Σάββας Χαρατοίδης έχτισε

NEA 21/4/99

## ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ

**Υπόθεση:** Η Στέλλα Βιολάντη είναι μια νέα, όμορφη και αξιόλογη δεσποινίδα από μία εξίσου επιφανή και πλούσια οικογένεια. Ο Χρηστάκης Ζαμάνος είναι νέος, ωραίος και περιζήτητος. Όταν όμως ερωτεύονται, ξυπνούν την μήνη του αγέρωχου, αμετακίνητου και δυναμικού πατέρα της Παναγή Βιολάντη, ο οποίος θα κάνει τα αδύνατα δυνατά για να τους χωρίσει φτάνοντας ακόμη και να ρισκάρει τη ζωή της ίδιας του της κόρης.



**Περιγραφή:** Μια καλοκαιρινή βαρκάδα και μια ερωτική επιστολή ήταν αρκετά για να αποκαλυφτούν τα καλά κρυμμένα από καιρό συναισθήματα που έτρεφαν μεταξύ τους η Στέλλα Βιολάντη και ο Χρηστάκης Ζαμάνος. Εκείνη όμορφη, περήφανη, ξεχωριστή προσωπικότητα από πλούσια οικογένεια. Εκείνος, γοητευτικός και περιζήτητος, εργαζόταν στο Αγγλικό Τυπογραφείο της περιοχής. Κανείς τους δε σκέφτηκε ότι η αγάπη τους έπρεπε να δοκιμαστεί. Έτσι όταν η Στέλλα Βιολάντη έγραφε τη φράση «Σ' αγαπώ» πάνω σε μια κόλλα χαρτιού, με μια μαργαρίτα στην κόχη δεν μπορούσε να φανταστεί ότι χάραζε την αιώνια καταδίκη της. Μια καταδίκη που την όρισε ο ίδιος ο πατέρας της, ο Παναγής Βιολάντης. Ένα κοινωνικό κατεστημένο των αρχών του 20ού

αιώνα έδωσε στον Ξενόπουλο την αφορμή να πλάσει μια ξεχωριστή ηρωίδα που εξυψώνεται στα όρια του ιδανικού, αποτελώντας πρότυπο μιας άλλης καλύτερης ζωής, διαφορετικής απ' αυτή που ζούνε, την άπνοη και τετριμμένη, όλοι οι γύρω.

**Κριτική:** Ένα ακόμη συγκλονιστικό έργο του Γρ. Ξενόπουλου που προσφέρει ρίγη συγκίνησης στους αναγνώστες και παραμένει τόσο υπέροχα διαχρονικό και επίκαιρο. Είναι ένα έργο που αγγίζει την ψυχή του αναγνώστη με την αυθεντικότητα, την ειλκρίνεια και την ξεχωριστή διαχρονικότητά του. Ο έρωτας, η οικογένεια και το σκληρό σκηνικό της ζακυνθινής κοινωνίας της εποχής βρίσκονται στο προσκήνιο. Η αποπροσανατολισμένη από τον έρωτα Στέλλα Βιολάντη υπενθυμίζει τί εστί εσωτερική δύναμη, πείσμα και αποφασιστικότητα για την ευτυχία της ζωής της. Είναι ένα κείμενο με απόλυτη λογοτεχνική αξία, αλλά που ταυτόχρονα μπορεί να γοητεύσει και ένα άνθρωπο μεσαίας ή μέτριας μόρφωσης αφού η ιστορία και οι ιδέες του συγγραφέα είναι επίσης μοναδικές. Περιέχει διαχρονικά μηνύματα που μπορούν να μας καθοδηγήσουν και στην σημερινή εποχή.



## Κριτική στο έργο <<Στέλλα Βιολάντη>>

Οι περισσότερες κριτικές είναι θετικές και αναφέρονται αφ'ενός στο υποκριτικό ταλέντο των ηθοποιών που κατάφεραν να φέρουν εις πέρας αυτούς τους δύσκολους και ριψοκίνδυνους ρόλους (διότι δεν γνώριζαν πως θα αντιμετώπιζαν οι τηλεθεατές το θέατρο μέσα απο την τηλεόραση), και αφ'ετέρου στην άψογη σκηνοθεσία του έργου αυτού. Πρέπει να σημειωθεί ακόμη ότι η πλοκή του έργου αποτέλεσε τον κυριότερο παράγοντα των θετικών κριτικών. Συγκεκριμένα τηλεκριτικός είπε <<Ο θεατής που ξέρει απο θέατρο ανατριχιάζει σπαράζεται...>>. Άλλο δημοσίευμα αναφέρει <<Όσον αφορά την εκτέλεση ,πρέπει κανείς να ομολογήσει ότι σπάνια μπορεί να δει μια τόσο πειθαρχημένη και ζωντανή παράσταση>>.

Όσον αναφορά τις αρνητικές κριτικές ήταν ελάχιστες και αμεληταίες. Συγκεκριμένα αρθρογράφος είπε για τον ρόλο των ηθοποιών <<Περιμέναμε περισσότερα και είναι απορίας άξιον πως τέτοιοι ηθοποιοί με αναμφισβήτητες αρετές και πείρα ,άφησαν ανεκμετάλλευτες τις καλύτερες ευκαιρίες που τους έδινε ο ρόλος τους>>.





## Παράινέσεις προς ηθοποιούς



Η ηθοποιός Αλίκη Κατσαβού δίνει συμβουλές στους ηθοποιούς τονίζοντάς τους ότι η ερμηνεία δεν είναι ποτέ θέμα τύχης ή σύμπτωσης, αλλά μελέτης, αυτογνωσίας και επίπονου ψυχικού ξοδέματος.

Ακόμη κατά τη διάρκεια ανάλυσης του έργου, ο ηθοποιός θα πρέπει να έχει προσωπική άποψη και στάση για το έργο. Τα βασικά στοιχεία ανάλυσης είναι: η μορφή, το περιεχόμενο και η αισθητική φόρμα. Στην ανάλυση της μορφής μελετάμε πρώτο το είδος: Είναι κωμωδία, δράμα, επικό, ποιητικό θέατρο, θέατρο παραλόγου; Μετά μελετάμε πως είναι δομημένο (σκηνές, εξέλιξη δράσης, κορυφώσεις, κ.α.).

Στην ανάλυση του περιεχομένου εξετάζουμε και τον στόχο και τη φιλοσοφία του συγγραφέα. Τι ξέρουμε γι αυτόν; Πότε και που έζησε; Πως τον επηρέασαν στο γράψιμό του το περιβάλλον και τα βιώματά του;. Τι τον επηρέασε περισσότερο στο έργο; Στην αισθητική της παρουσίασης ενός έργου εξετάζουμε και τις αναλογίες των προσώπων του έργου με τον σύγχρονο θεατή. Είναι απαραίτητη και η επιμέρους ανάλυση των σκηνών ώστε ο ηθοποιός να έχει τον έλεγχο και να κυριαρχεί στο σκηνικό του χώρου. Έτσι εδώ εξετάζουμε: το χώρο σε σχέση με τους υπόλοιπους. Με ποιον τρόπο αλληλεπιδρούν οι χαρακτήρες; Τι είδους σχέσεις έχουνε; Ποιοι είναι οι ψυχολογικοί και συναισθηματικοί τους δεσμοί; Επίσης εξετάζουμε το timing (συγχρονισμός) σε σχέση με τη ρυθμολογία του έργου. Τα παραπάνω θα βοηθήσουν τον ηθοποιό στον έλεγχο των

ενστάσεων στην κίνηση και τον λόγο που σημαίνει αποχρώσεις της ερμηνείας. Ο ηθοποιός χρειάζεται να είναι πιο λεπτομερής και ακριβής στην ανάλυση του χαρακτήρα που θα παίζει. Μπορεί να ξεκινήσει από αυτά που υποδεικνύει ο συγγραφέας στην περιγραφή του ρόλου του, στις ατάκες του αλλά κυρίως στα λόγια των άλλων προσώπων του έργου για εκείνον. Στη συνέχεια πρέπει να σκεφτεί σχετικά με τον χαρακτήρα. Πρέπει να προσπαθήσει να φανταστεί πως σκέφτεται και νιώθει ο χαρακτήρας που θα υποδυθεί. Η ερμηνεία του ηθοποιού μπορεί και πρέπει να διαφέρει από αυτή άλλων ηθοποιών που θα έπαιζαν ή έπαιξαν τον αντίστοιχο ρόλο, αλλά είναι σωστή όταν μπορεί να δικαιολογήσει όσα ο χαρακτήρας κάνει σε ολόκληρο το έργο. Ποτέ δύο ηθοποιοί δεν ερμηνεύουν τον ίδιο χαρακτήρα με τον ίδιο τρόπο. Αυτό κάνει το θέατρο ενδιαφέρον και τον ηθοποιό καλλιτέχνη. Οι ηθοποιοί θα πρέπει να θυμούνται πάντα ότι τα λόγια δεν σημαίνουν τίποτα αν δεν γεννιούνται από ερεθίσματα, συναισθήματα, σκέψεις, ιδέες κατά τη διάρκεια της θεατρικής παράστασης (δράσης).

Προσεγγίζοντας ένα ρόλο μας ενδιαφέρει ο εσωτερικός κόσμος του χαρακτήρα που θα ερμηνεύσει αλλά μας ενδιαφέρουν και τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της μορφής του. Γιατί όσο πιο ολοκληρωμένη εικόνα έχουμε για τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του, τόσο πιο αληθινός γίνεται αυτός για μας. Ο Κάρολος Κουν έλεγε ότι ο ηθοποιός για να ερμηνεύσει έναν ρόλο πρέπει να μπορεί να απαντήσει σε τρεις ερωτήσεις: **Ποιος είμαι, πού είμαι και τι θέλω**; Εδώ θα ερμηνεύσουμε τι σημαίνουν αυτές οι ερωτήσεις και τέλος πως συμπλέκονται για να προκαλέσουν μια συμπεριφορά – δράση – για τον χαρακτήρα.

Ποιος είμαι;

Ιστορικό: ποιο είναι το παρελθόν μου; Τι είδους μορφή έχω; Από τι οικογένεια προέρχομαι; Πως μεγάλωσα και που έζησα μετά; Τι έπαιξε τον μεγαλύτερο ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς μου;

Θέση: κοινωνική, πνευματική, οικονομική κλπ. Φυσική κατάσταση

Ηλικία:

Επάγγελμα

Σημαντικά γεγονότα που διαμόρφωσαν τον χαρακτήρα ή σημαδεύουν την σκηνική του δράση.

Βέβαια το ποιος είμαι έχει σχέση και συνδέεται άμεσα με το που είμαι και τι θέλω. Η αντίδρασή μου και η στάση μου σε αυτά καθορίζει πιο φανερά και το ποιος είμαι.

Που είμαι; Λέγοντας που είμαι αναφερόμαστε στο γενικότερο περιβάλλον που έπαιξε ρόλο καθοριστικού παράγοντα στη διαμόρφωση και εξέλιξη του χαρακτήρα: κοινωνία, εποχή, συνθήκες διαβίωσης.

Ειδικότερα ενδιαφέρει και ο συγκεκριμένος χώρος που εκφράζεται στη σκηνική του παρουσία ο ρόλος – δωμάτιο, σπίτι, γειτονιά, πόλη, χώρα – και οι συνθήκες που επικρατούν σε αυτά. Ακόμα στο που είμαι λαμβάνονται υπόψη και άλλες συνθήκες όπως χρόνος – ώρα, μέρα, νύχτα – και πόσο επιδρούν στη δράση του ρόλου.

Τι θέλω: Συναισθηματική κατάσταση, φορτίσεις και αναζητήσεις σε σχέση με την πορεία και το στόχο του ρόλου. Βαθύτερες επιδιώξεις όνειρα, στόχοι. Ο τρόπος που τα διεκδικώ έχει σχέση με το ποιος είμαι. Μας ενδιαφέρει η διαδρομή του χαρακτήρα, γιατί η δικαίωση ή η απαξίωση έρχεται από τη θεατρική πράξη.

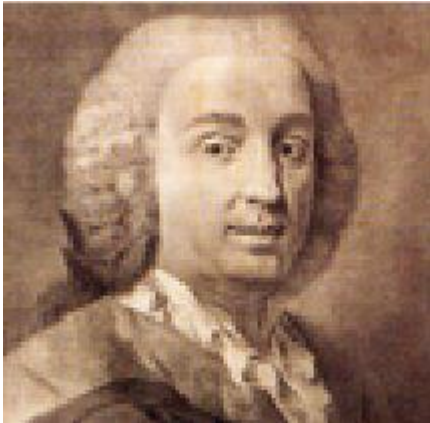
Συμπεριφορά: Ποια είναι η δράση μου τώρα αλλά και λίγο πριν ξεκινήσει η κάθε σκηνή; Ποιες είναι οι σχέσεις μου με τους άλλους χαρακτήρες του έργου, Πόσο σημαντική είναι η σχέση μου με αυτούς; Πόσο τους έχω ανάγκη;

Οι ερωτήσεις είναι άπειρες και εδώ η κυρία Αλίκη Κατσαβού αναφέρει τις σπουδαιότερες. Όσο περισσότερες ερωτήσεις μπορεί να απαντήσει ένας ηθοποιός σχετικά με τον χαρακτήρα που ερμηνεύει τόσο πιο ολοκληρωμένη θα είναι η διείσδυσή του σ αυτόν και πιο βαθιά και αληθινή η ερμηνεία του. Ο αγώνας αυτός είναι ατελείωτος και ο ηθοποιός παλεύει καμιά φορά όχι μόνο στις πρόβες αλλά μέχρι την τελευταία παράσταση.



# ΚΑΡΛΟ ΓΚΟΛΤΟΝΙ

## Καρλο Γκολντόνι



**Γεννήθηκε:** στην Βενετία το 1707. Από μικρός ασχολούνταν με το θέατρο.

**1723:**πηγαίνει σε ένα αυστηρό κολέγιο μέσω του πατέρα του

όπου αφιερώνει τον χρόνο του διαβάζοντας ελληνικές και λατινικές κωμωδίες και όχι στο διάβασμα του. Επίσης γράφει και το πρώτο του ποίημα «ο Κολοσσός». Λόγω κάποιου σκανδάλου αποβάλλεται.

**1725:**μετακομίζει στην Ούντινε. Ενδιάμεσα δούλεψε ως δικαστικός υπάλληλος της Ενετικής Δημοκρατίας.

**1731:**πεθαίνει ο πατέρας του και αποφασίζει να αφιερωθεί στο θέατρο περισσότερο.

**1732:**πηγαίνει σε Μιλάνο και Βερόνα όπου γράφει την οικονομική και θεατρική του αποτυχία «Αμαλασούντα».

**1734:**γράφει το επόμενο του έργο με μεγαλύτερη επιτυχία και τίτλο «Βελισάριο».Επίσης έγραψε λιμπρέτα για όπερα και υπηρέτησε ως πνευματικός διευθυντής

**1738:**ανακαλύπτει το μεγάλο του ταλέντο στην κωμωδία και γράφει και την πρώτη του κωμωδία με τίτλο «ο άνθρωπος του κόσμου» στο Μιλάνο. Επίσης τότε στη Βερόνα γνωρίζει και την μελλοντική του σύζυγο Νικολέτα Κόνιο

**1748:**συνεισφέρει σημαντικά στην ανάπτυξη της Όπερας Μπούφα. Στις κωμωδίες του με αυτή την φόρμα ενσωμάτωσε χαρακτήρες από την «Κομέντια ντελ' άρτε» με στοιχεία από την σύγχρονη πραγματικότητα, συνήθειες και χαρακτήρες της μεσαιας τάξης και της καθημερινότητας της Βενετίας.

**1761:**μετακομίζει στο Παρίσι μέχρι το τέλος της ζωής του. Τα έργα του είχαν έντονο αντί-εκκλησιαστικό τόνο και συχνά σατίριζε την υποκρισία των μοναχών και της Ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας. Όσο ήταν στη Γαλλία έγραψε πολλά έργα καθώς επίσης και τα περίφημα απομνημονεύματα του «Αναμνήσεις που θα χρησιμεύσουν στην ιστορία της ζωής μου και του θεάτρου» από όπου αντλούμε πληροφορίες για την ζωή και το έργο του. Οι ήρωες του είναι ζωντανοί, απρόβλεπτοι και διασκεδαστικοί. Ιδιαίτερα επιτυχείς είναι οι γυναικείοι του ρόλοι.

**Κάποια έργα του:**

ΒΕΛΙΣΑΡΙΟ

Η ΙΡΑΝΗ ΝΥΦΗ

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ 2 ΑΦΕΝΤΑΔΩΝ

ΑΜΑΛΑΣΟΥΝΤΑ

Ο ΦΑΝΑΤΙΚΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

ΟΙ ΖΗΛΙΑΡΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΕ ΚΑΛΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΣΠΙΤΙ

ΓΚΟΥΣΤΑΒΟ

Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Η ΕΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΗ ΒΑΣΙΛΙΑ ΔΑΒΙΔ

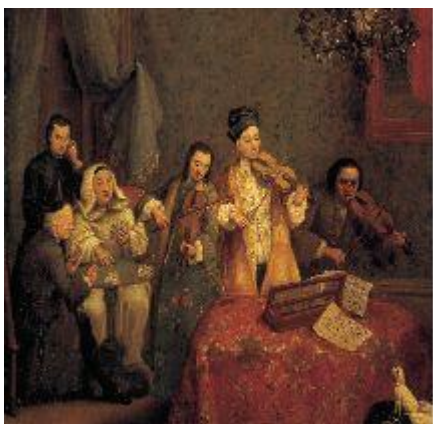
Ο ΓΟΝΔΟΛΙΕΡΗΣ



**Μοτίβα στο έργο του Γκολντόνι :** Τα έργα που γράφτηκαν όσο ο συγγραφέας ήταν στην Ιταλία δεν έχουν θρησκευτικό ή εκκλησιαστικό θέμα ούτε εκφράζουν σκέψεις για το θάνατο ή τη μετάνοια, κάτι που προκαλεί εντύπωση λόγω της αυστηρής καθολικής ανατροφής του Γκολντόνι. Μετά τη μετοίκησή του στη Γαλλία, η θέση του έγινε πιο ξεκάθαρη, καθώς τα έργα του είχαν έντονο αντι-

εκκλησιαστικό τόνο και συχνά σατίριζαν την υποκρισία των μοναχών και της [Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας](#).

Ο Γκολντόνι ενδιαφερόταν για τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους, τη φιλοσοφία, το κίνημα του Ουμανισμού, ενώ ασκούσε κριτική στην αλαζονεία, στην αδιαλλαξία και την κατάχρηση εξουσίας. Συχνά σατίριζε τους υπερόπτες ευγενείς και τους φτωχούς που δεν είχαν τιμιότητα και αξιοπρέπεια.





Το σπίτι του **Κάρλο Γκολντόνι** (σήμερα **Μουσείο**)  
στο **Μέγαρο Τσεντάνι (Ponte San Toma)** στη **Βενετία**.

**ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΔΥΟ ΑΦΕΝΤΑΔΩΝ:** Είναι μια σάτιρα για τον έρωτα ,το πάθος για ευτυχία, αλλά και την αγωνιώδη προσπάθεια για ευτυχία. Ο Γκολντόνι αποκαλύπτει την ηθική παρακμή μιας κοινωνίας που στηρίζεται στην υποκρισία και στην διαφθορά. Υπάρχει ένας υπηρέτης, ο Τρουφαλδίνο, ο οποίος υπηρετεί δυο αφεντάδες. Είναι πονηρός, πολυμήχανος, γκαφατζής και συνάμα αναιδής. Τα θαλασώνει και τα μπαλώνει, ενώ περιπλέκει τους πάντες και τα πάντα. Τελικά αποδεικνύεται αυτός αφέντης των δυο αφεντάδων του αφού καταφέρνει αν τους κοροϊδέψει και να πληρώνεται και από τους δυο. Τι γίνεται όμως όταν τον επισκέπτεται ο έρωτας;

- Η παράσταση του «Υπηρέτη των δύο αφεντάδων» από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ ΚΡΗΤΗΣ το 2011 μας αποδεικνύει πως ένα θεατρικό έργο που γράφτηκε το 1745 μπορεί να αποδοθεί με μια πολύ σύγχρονη και ελκυστική για το σημερινό κοινό παράσταση.
- Video από τον «Υπηρέτη δύο αφεντάδων» ΔΗΠΕΘΕ ΚΡΗΤΗΣ 2011



# ΚΟΜΕΝΤΙΑ ΝΤΕΛ ΑΡΤΕ

**Είναι:** μια λαϊκή ιταλική αυτοσχεδιαστική κωμωδία. Σύνολο θεατρίνων λαϊκών που έπλαθαν τους χαρακτήρες μόνοι τους, όπως τα κουστούμια, τις μάσκες, τις ιδιαιτερότητες στην φωνή και τη στάση του σώματος. Επικεντρώνονταν περισσότερο στον αυτοσχεδιασμό από ότι στον συγγραφέα. Επίσης είναι ο πρώτος θίασος που συμπεριλαμβάνει γυναίκες.

**Σημαίνει:** η κωμωδία της τέχνης με την έννοια του επαγγελματισμού και της τεχνικής, δηλαδή που δημιουργείται από «τεχνίτες»

**Ήταν δημοφιλής:** μεταξύ του 16<sup>ου</sup> και 18<sup>ου</sup> αι.

**Καταγωγή:** άγνωστη η καταγωγή της και το πού ακριβώς στηρίχτηκε

**Στις παραστάσεις:** Οι θίασοι ήταν πλανόδιοι και αποτελούνταν από 5-25 ηθοποιούς. Έκαναν τις παραστάσεις τους σε πλατείες ή σε αυλές αρχοντικών χρησιμοποιώντας ένα πατάρι για σκηνή και ένα ζωγραφισμένο πανί για σκηνικό. Αρχικά: οι διάλογοι ήταν απλή στιχομυθία ανάμεσα σε 2 υποκριτές. Αργότερα: οι παραστάσεις είχαν πλοκή και περισσότερους ηθοποιούς βασισμένες σε κάποιο σενάριο ώστε να μένουν οι ηθοποιοί μέσα σε κάποια όρια-αλλά πάντοτε αυτοσχεδιαστικές. Οι ηθοποιοί είχαν κάποια τυποποιημένα γρήγορα αστεία με καυστικό υπονοούμενο. Υπήρχαν τα:

**Κονσέτι.** λεκτικά αστειάκια

**Λάτσι.** οπτικά κόλπα

**Μπούρλε.** μεγαλύτερες ιστορίες με ποιο ολοκληρωμένο αστείο

Με τα παραπάνω οι ηθοποιοί ξέφευγαν από το βασικό σενάριο, παρόλα αυτά όφειλαν να επανέλθουν στο θέμα για την συνέχιση και ολοκλήρωση του έργου κανονικά.

**ΘΕΜΑ:** ερωτική περιπέτεια εμπλουτισμένη με επίκαιρη σάτιρα που αφορούσε υπαρκτά πρόσωπα

**Ρόλοι:** είναι στερεότυποι και χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες :

**Τζανι.** πονηροί υπηρέτες

**Καρατερισι.** καρατερίστες

**Ατσεσι.** ερωτευμένοι

Κλασικοί χαρακτήρες:



- Αρλεκίνος
- Κολομπίνα
- Πεντάλωνε
- Πιρότος
- Πουλτσινελο
- Καπιτανο
- Ντοτορε
- Μπριγκιελα



### Ομιλία κ. Κουτή:

Σε ένα δώρο από το μάθημα του project προσκαλέσαμε τον υποδιευθυντή του σχολείου μας κ.Κουτή να μας μιλήσει όχι ως φυσικός αλλά με την ιδιότητα του θεατρικού συγγραφέα.

Αφού δραματοποιήσαμε το θεατρικό του «Το τρίο κλέφτικο μπελκάντο», ο κύριος Κουτής μας μίλησε για τη δουλειά του θεατρικού συγγραφέα αλλά και το θέατρο στην εκπαίδευση .

Παρακάτω παρατίθενται κάποιες σημειώσεις των μαθητών:

Όσον αφορά τη λειτουργία του θεάτρου υπάρχουν διάφοροι άνθρωποι που φροντίζουν για αυτό. Υπάρχουν οι άνθρωποι που υποκρίνονται, που ενσαρκώνουν δηλαδή τους διάφορους χαρακτήρες, ο σκηνοθέτης που παίζει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στη δημιουργία της παράστασης, οι άνθρωποι που ελέγχουν τον φωτισμό, τα κουστούμια, τη σκηνή, τις θέσεις, αυτοί που κόβουν εισιτήρια και ο θεατρικός συγγραφέας, το δεύτερο πιο σημαντικό άτομο.

Ο θεατρικός συγγραφέας κάνει την πιο χρονοβόρα αλλά ταυτόχρονα ευχάριστη δουλειά. Κατέχει ήδη μέσα του αυτό το ταλέντο και εμπνέεται τόσο από την καθημερινότητα του όσο και από τα συναισθήματα που ο ίδιος κρύβει . Αυτό το χάρισμα του βγαίνει αυθόρμητα. Οι στίχοι και οι ρόλοι όπως και οι ήρωες του προκύπτουν αυθόρμητα. Ο συγγραφέας αυτός έχει εκτός από συναισθήματα και εμπειρίες επίσης και αναμνήσεις που περιμένουν να εξωτερικευτούν. Αυτά συσσωρεύονται στο μυαλό και στην καρδιά. Αυτός θέλει να προβληματίσει με το έργο του τον θεατή. Να τον κάνει να βλέπει σαν να κοιτιέται στον καθρέφτη και να βλέπει τα ελαττώματα καθώς και τα προτερήματα του, όπως και την αύρα του και τα χαρακτηριστικά του.

Οι θεατές επηρεάζονται πάντα από το θεατρικό έργο ό,τι είδους και να είναι αυτό και πάντα κάτι παίρνουν ή κερδίζουν. Αφουγκράζονται τα πάντα και περιμένουν να εξωτερικευτούν τα συναισθήματα τους.

Τέλος,

*η τέχνη μπορεί να μας βοηθήσει σε πολύ δύσκολες στιγμές της ζωής μας να εκφράσουμε τον πόνο, την οργή, την απελπισία μας, δίνοντάς μας διέξοδο και στηρίζοντάς μας και γι' αυτό είναι θετικό να ασχολούμαστε με αυτήν , όποιο κι αν είναι το επάγγελμά μας..*



# ΤΈΛΟΣ

## **Βιβλιογραφία:**

Ντοκουμαντέρ *Ο αιώνας που φεύγει*, «Το θέατρο στην τηλεόραση»

Ψηφιακό αρχείο ΕΡΤ (00075413)

Νικηφόρος Παπανδρέου “Περί θεάτρου”

Απ. Σαχίνη, *Το νεοελληνικό μυθιστόρημα*, εκδ. Γαλαξίας, Αθήνα 1971

*Η παλαιότερη πεζογραφία μας*, εκδ. Σοκόλη

*Το φάντασμα*, εκδ. αδελφοί Βλάσση

*Μυστικοί αρραβώνες*, εκδ. αδελφοί Βλάσση

Στέλλα Βιολάντη Ισαβέλλα, εκδ. αδελφοί Βλάσση

*Η Άπιστη*, εκδ. αδελφοί Βλάσση

Αρχείο Ε.Λ.Ι.Α.

Ψηφιακό αρχείο Εθνικού Θεάτρου

[www.theatromathia.gr/theaterlad/rolestudy\\_gr.html#1](http://www.theatromathia.gr/theaterlad/rolestudy_gr.html#1) (Αλίκη Κατσαβού, Συμβουλές για ηθοποιούς)

<http://el.wikipedia.org/>

Τέχνημα : 3 κολάζ μαθητών με φωτογραφίες σχετικές με το θέατρο



# Project: Το Θέατρο της Δευτέρας!

·Μα οπῆεις εἰς τὸν εαυτὸ σου;  
·Τὸν οπῆεις!

·Ναι, τὸ εἶναι! ·Τι θέλεις νὰ νείς μὲ;  
·Τὸν εαυτὸ μου τ

·Τὸ εἶναι καὶ θὰ τὸ κάμω!

Γρηγόριος Ζενόπουλος

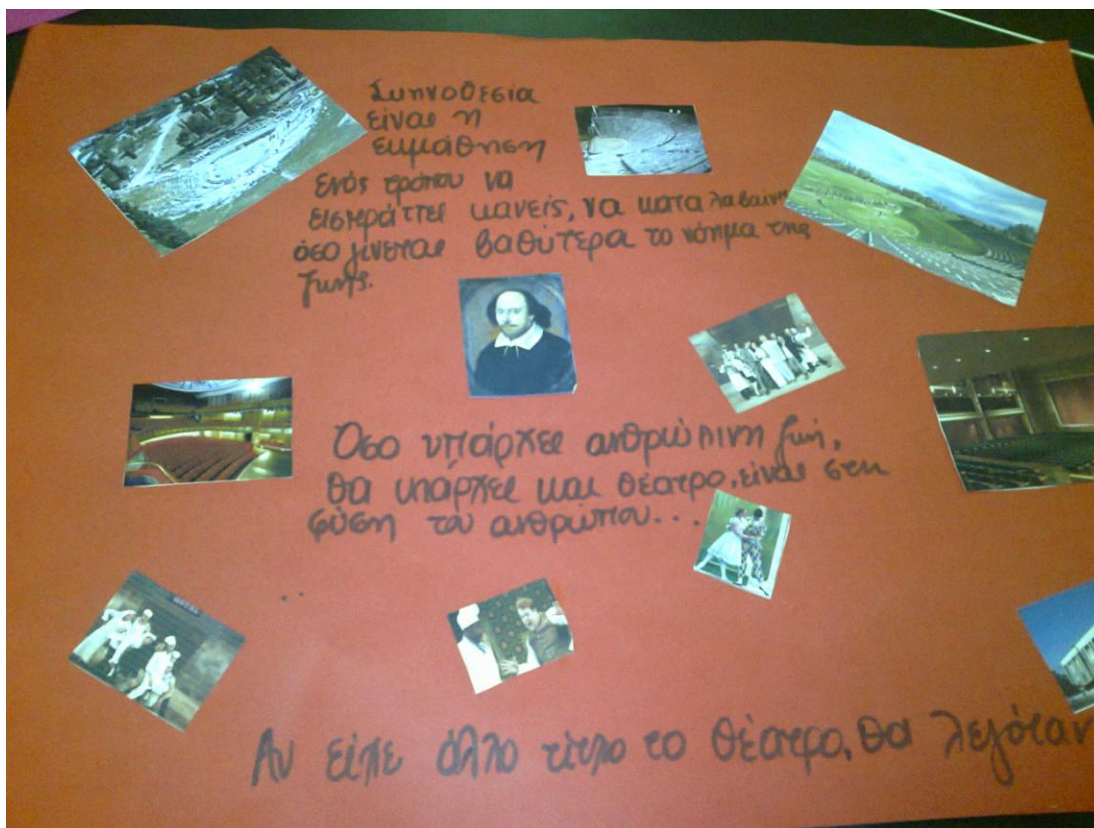
καλῶν καὶ ἔε χαρόκετο ἢ κοπέλα πάντα νοπέλο εἶναι

να τὰ κεί κανεις ὅλα κα καὶ νὰ τὰ  
δεια, ὅλα κα τὴν ἀλήθεια, δὲν εἶναι  
μὲ.

·Εἰκίνο που βλέπω εἰς, δὲν τὸ βλέπω εἰς  
που δὲν βὰς ἀγοράει κὲ εἰκίνο που ζέρε  
δὲν μπορεῖ κα τὸ ζέρε  
αἰλῶς που δὲν βὰς πονεῖ!

·Εἰς δὲν ζέρε  
τὲ θὰ πεθαίνει..!"

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ Τ  
ΚΟΝΤΕΣΣΑΣ ΒΑΛΕ



Καλλιτεχνική δράση μαθητών: Την παρουσίαση του θεωρητικού μέρους της ερευνητικής μας εργασίας ακολούθησε δραματοποίηση μίας σκηνής από το έργο του Γρ.Ξενόπουλου «Το μυστικό της Κοντέσσας Βαλέραινας».

Πήραν μέρος οι μαθητές:

- Κοντέσσα Βαλέραινα .....Καπούλα Εύα  
 Μανώλης.....Ιακωβίδης Ραφαήλ  
 Τασία.....Καρύδη Σοφία  
 Παυλάκης.....Κυριακού Ραφαέλα  
 Όρσολα.....Παγουνάκη Αμαλία  
 Αφήγηση.....Λεβεντοπούλου Ξένια

Συντονισμός Κειμένων : Τζαμπαζίδου Αναστασία

## σημείωση

Κατά τον προβληματισμό μας σχετικά με το σκηνικό πληροφορηθήκαμε την ύπαρξη του παρακάτω μουσείου που αποτελεί ένα δείγμα αστικής οικίας της πόλης μας στις αρχές του προηγούμενου αιώνα:

### **Θρακικό, Εθνολογικό, Ιστορικό και Πολιτιστικό Μουσείο Κομοτηνής και Θράκης, Αρχοντικό Σκουτέρη- Δωρεά Βασιλικής Σκουτέρη-Δίντσογλου**

Το Θρακικό Εθνολογικό και Πολιτιστικό Μουσείο Κομοτηνής και Θράκης στεγάζεται στην οικία Σκουτέρη στην οδό Κούλογλου 10 και αποτελεί Δωρεά της Βασιλικής Σκουτέρη – Δίντσογλου προς το Δήμο Κομοτηνής. Η αρχιτεκτονική, η διακόσμηση, τα έπιπλα και τα αντικείμενα του Μουσείου αποδίδουν τη ζωή της αστικής τάξης της πόλης και την ατμόσφαιρα της εποχής στο μεταίχμιο 19<sup>ου</sup> και 20<sup>ου</sup> αιώνα.